

Economische betekenis Recreatie & Toerisme gemeente Rheden

Economische betekenis sector anno 2016 en ontwikkeling 2014-2016

Rapportage in opdracht van
Gemeente Rheden
November 2017

Projectnummer
17.085

ZKA Leisure Consultants
Biesbosweg 16C
5145 PZ Waalwijk
tel.: 088-2100 250
e-mail: info@zka.nl
www.zka.nl

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	2
1.1.	Inleiding	2
1.2.	Doel	2
1.3.	Methodiek	2
1.4.	Leeswijzer	3
2.	OMVANG VAN HET VERBLIJFSTOERISME	4
2.1.	Inleiding	4
2.2.	Verblijfstoeristisch aanbod	4
2.3.	Verblijfstoeristische vraag	5
3.	OMVANG VAN HET DAGTOERISME	7
3.1.	Inleiding	7
3.2.	Dagtoeristisch aanbod	7
3.3.	Dagtoeristisch bezoek	7
3.4.	Zakelijk aanbod en bezoek	8
4.	ECONOMISCHE BETEKENIS	9
4.1.	Inleiding	9
4.2.	Omvang toeristisch-recreatieve bestedingen	9
4.3.	Omvang werkgelegenheid	10
5.	ONTWIKKELINGEN 2014-2016	12
5.1.	Ontwikkeling verblijfstoerisme	12
5.2.	Ontwikkeling dagtoerisme en zakelijk bezoek	13
5.3.	Ontwikkeling bestedingen en werkgelegenheid	14
6.	CONCLUSIES	15
BIJLAGE 1	TOELICHTING ONDERZOEKSMETHODE	16
BIJLAGE 2	OVERZICHT AANBOD GEMEENTE RHEDEN	20

1. INLEIDING

1.1. Inleiding

In 2017 is de periodieke monitor van de economische betekenis van recreatie en toerisme uitgevoerd, in opdracht van het Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem Nijmegen. De monitor wordt uitgevoerd om inzicht te krijgen in het belang en de ontwikkeling van de toeristische sector in de regio Arnhem Nijmegen. In de laatste editie lag de nadruk op de ontwikkeling in de periode 2014-2016. De gemeenten die deel uitmaken van de regio hebben daarbij de mogelijkheid gekregen om een korte notitie te ontvangen met betrekking tot de economische betekenis van de sector in hun gemeente. Deze rapportage bespreekt de resultaten en ontwikkeling in de gemeente Rheden.

1.2. Doel

Het meest voorname doel van de monitor is om inzicht te krijgen in de economische betekenis van de toeristisch-recreatieve sector (uitgedrukt in bestedingen en werkgelegenheid) in de gemeente Rheden in het jaar 2016 en de ontwikkeling in de periode 2014-2016. Daarnaast kunnen de behaalde resultaten in de gemeente vergeleken worden met de regio Arnhem-Nijmegen, zowel op het vlak van verblijfs- als dagtoerisme.

1.3. Methodiek

Het vaststellen van de economische betekenis vindt plaats aan de hand van informatie over de vraag en de gehanteerde prijzen. Om de gewenste informatie inzichtelijk te krijgen zijn tijdens het onderzoek twee methodieken voor de verzameling van de data gehanteerd:

- Bedrijfsenquête onder toeristische aanbieders;
- Deskresearch.

Bedrijfsenquête

Voor het inzichtelijk maken van de bezoekersaantallen en overnachtingen en omzetten/bestedingen, etc., alsmede het aanvullen en verifiëren van het niveau en de capaciteit, zijn interviews verricht onder toeristisch-recreatieve aanbieders in de regio. Het geactualiseerde adresbestand is voorafgaand aan het veldwerk ter controle en completering voorgelegd aan de gemeenten in de regio. Ook is aan de gemeenten gevraagd bezoekersaantallen van relevante evenementen in de gemeente aan te dragen. Vervolgens hebben de bedrijven in de populatie per e-mail een link naar de online vragenlijst ontvangen. Aansluitend zijn de bedrijven gebeld en telefonische enquêtes afgenomen totdat de streefrespons was gerealiseerd.

Bij de bedrijfsenquête zijn alle verblijfstoeristische categorieën meegenomen. Daarnaast zijn een aantal dagtoeristische aanbieders (in het geval van de gemeente Rheden een aantal attracties) en aanbieders van zakelijke accommodaties gecontacteerd.

De respons onder toeristisch-recreatieve aanbieders in de gemeente Rheden was behoorlijk hoog: ruim 45% van de bedrijven heeft aan de enquête meegewerkt. Er was hierbij sprake van een goede mix van kleine en grote bedrijven.

Deskresearch

Daarnaast is deskresearch verricht om dagtoeristische activiteiten waarvan het aantal bezoeken niet via een bedrijfsenquête inzichtelijk kunnen worden gemaakt in kaart te brengen. Dit betreft de categorieën routegebonden buitenrecreatie, recreatief winkelen en horeca-bezoek.

Hiervoor is primair gebruik gemaakt van het Continu Vrijtijdsonderzoek (CVTO) van NBTC-NIPO Research (editie 2015-2016). Aanvullend is voor de gemeente Rheden ook het Koopstromenonderzoek geanalyseerd. Ten opzichte van de editie van 2014 is een aanpassing gemaakt in de methodiek voor het toekennen van het totaal aantal routegebonden recreatiebezoeken aan gemeenten¹.

Aan de hand van informatie over het aanbod, de vraag en prijzen zijn totale bestedingen te berekenen. Deze bestedingen vormen de basis voor de berekening van de werkgelegenheid in de gemeente. Meer toelichting over de tussenstappen om vanuit de bestedingen de werkgelegenheid te berekenen is te vinden in Bijlage 1.

1.4. Leeswijzer

De notitie is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 is aandacht besteed aan het verblijfstoerisme. Zowel de omvang van het aanbod als de vraag (het aantal overnachtingen) komt in het hoofdstuk aan de orde;
- In hoofdstuk 3 bespreken wij het dagtoerisme. Ook hier worden achtereenvolgens (de omvang van) het aanbod en de vraag in kaart gebracht;
- Aansluitend is er aandacht voor de economische betekenis van toerisme en recreatie in de gemeente anno 2016 – uitgedrukt in bestedingen en werkgelegenheid (hoofdstuk 4);
- Tenslotte analyseren we de ontwikkeling van de sector in de periode 2014-2016 (hoofdstuk 5).

¹ Om de betrouwbaarheid van uitkomsten van het Continu Vrijtijdsonderzoek te vergroten is de berekening gebaseerd op de provinciale trend in plaats van de regionale trend. De verdeling naar gemeente vindt, evenals in 2014, plaats aan de hand van de omvang van recreatief gebied.

2. OMVANG VAN HET VERBLIJFSTOERISME

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk is aandacht voor de omvang van het verblijfstoerisme. Allereerst bespreken wij het verblijfstoeristische aanbod in de gemeente, daarna komt de vraag (gemeten in overnachtingen) aan bod.

2.2. Verblijfstoeristisch aanbod

Hierbij is een nadere indeling gemaakt naar de volgende categorieën:

- Hotels (incl. B&Bs en pensions);
- Campings;
- Bungalows;
- Groepsaccommodaties;
- Jachthavens.

Het aanbod – aantallen aanbieders en capaciteiten – is geïnventariseerd op basis van de bestanden uit de enquête over 2014, die in 2017 zijn gecontroleerd en aangevuld door de gemeente Rheden.

Tabel 2.1. toont het verblijfstoeristische aanbod in de gemeente, zowel in aantal aanbieders als eenheden. Er zijn in de gemeente Rheden negentien unieke aanbieders. Eén bedrijf biedt zowel campingplaatsen als bungalows aan. Het merendeel van de aanbieders is actief in de hotelsector. Drie van de twaalf aanbieders zijn actief in het middenklasse en luxesegment, en zijn daarmee verantwoordelijk voor verreweg het grootste deel van de slaapplaatsen in de sector.

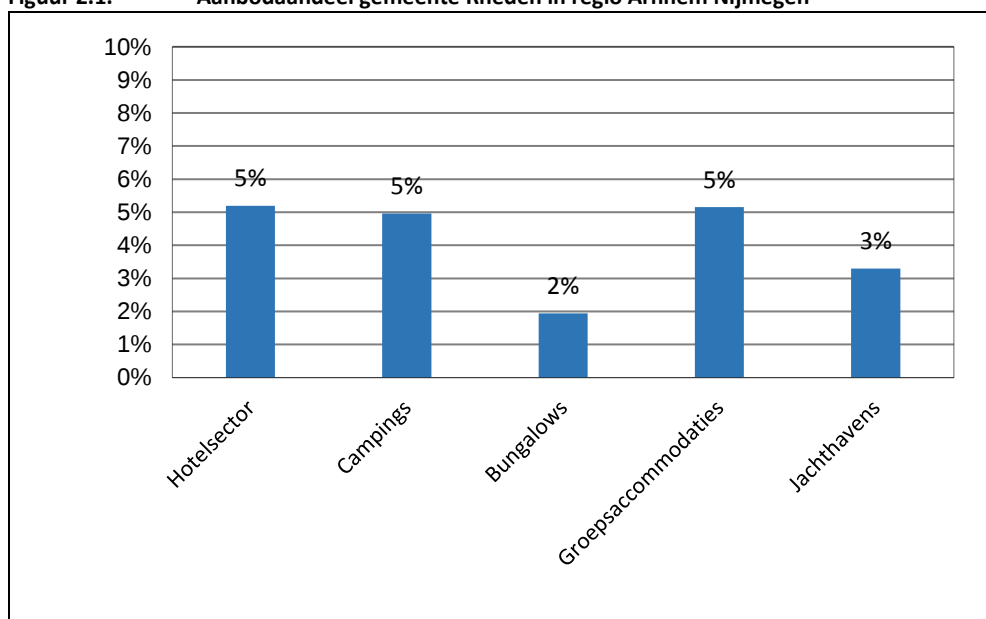
Tabel 2.1. Aanbod verblijfstoerisme gemeente Rheden

Categorie	Aantal aanbieders	Aantal eenheden
Hotels (incl. B&Bs en pensions)	12	386 slaapplaatsen
Campings	4	
- Jaarplaatsen		220 plaatsen
- Toeristische plaatsen		282 plaatsen
- Overige eenheden		17 eenheden
Bungalows	1	7 eenheden
Groepsaccommodaties	2	88 slaapplaatsen
Jachthavens	1	
- Vaste ligplaatsen		165 ligplaatsen
- Passantenplaatsen		0 ligplaatsen
Totaal	19	

De gemeente beschikt bovendien over vier campings, met in totaal 517 plaatsen/eenheden. Het aantal jaarplaatsen omvat ruim 40% van het gemeentelijke campingsaanbod, waarmee de campings in de gemeente Rheden een relatief sterk toeristisch karakter hebben. In de regio Arnhem Nijmegen is dit percentage namelijk circa 60%.

In Figuur 2.1. is het aandeel van de capaciteit in de gemeente Rheden aangegeven in de capaciteit in de gehele regio Arnhem Nijmegen.

Figuur 2.1. Aanbodaandeel gemeente Rheden in regio Arnhem Nijmegen

De gemeente Rheden beschikt over aanbod in alle categorieën. Met name het aanbodaandeel van de hotelsector, de kampeersector en de groepsaccommodaties is groot (circa 5% van het aanbod in de regio Arnhem Nijmegen). De gemeente is daarmee een middenmoter in de regio. Het aandeel van de hotelsector is om twee redenen licht gedaald:

- Er is sprake van nieuwe ontwikkelingen in andere gemeenten in de regio. Onder meer de gemeente Nijmegen heeft het aantal kamers in hotels en B&Bs sterk uitgebreid in de afgelopen jaren;
- Het onderzoek omvat meer gemeenten dan in de editie van 2014 (namelijk Wageningen en Druten), waar verschillende verblijfstoeristische aanbieders zijn gevestigd en waardoor de aandelen voor andere gemeenten lager uitvallen.

2.3. Verblijfstoeristische vraag

Omvang van de vraag in de gemeente

Op basis van de bedrijfsenquêtes is het aantal overnachtingen in de gemeente Rheden vast te stellen. Tabel 2.2. laat hiervan een overzicht zien. Om de anonimiteit van de verblijfstoeristische bedrijven te waarborgen zijn een aantal categorieën samengevoegd.

In de gemeente Rheden was in het jaar 2016 sprake van bijna 120.000 overnachtingen. In dit aantal zijn overnachtingen op vaste standplaatsen (bijv. jaar- en seizoenplaatsen op campings of vaste ligplaatsen in jachthavens) niet gespecificeerd. De economische waarde die deze plaatsen vertegenwoordigen wordt wel in het onderzoek meegenomen. Overnachtingen in tweede woningen blijven buiten beschouwing in dit onderzoek.

Tabel 2.2. Overnachtingen gemeente Rheden 2016

Type verblijfsaccommodatie	Overnachtingen gemeente Rheden 2016 ^a	Overnachtingen regio Arnhem Nijmegen 2016
Hotels (incl. B&Bs en pensions)	54.756 (46%)	1.141.320 (54%)
Campings (toeristisch en overig)/Bungalows	57.029 (48%)	801.493 (38%)
Groepsaccommodaties/Jachthavens (passanten)	6.143 (5%)	167.232 (8%)
Totaal	117.928 (100%)	2.110.045 (100%)

^a Percentages tellen niet altijd op door afrondingsverschillen.

Het grootste deel van de overnachtingen kwam terecht in de kampeer- en bungalowsector (48%). De hotelsector volgde kort daarop met circa 46% van het totale aantal overnachtingen. Opvallend is dat in de hotelsector in de gemeente Rheden het aandeel van de niet-toeristische vraag fors was, met 44% van de overnachtingen met het motief zakelijk en 31% met het motief congres. In de regio Arnhem Nijmegen bedraagt de verhouding toeristisch versus zakelijk/congres 50%-50%, wat laat zien dat de gemeente Rheden in de regio relatief vaak gekozen wordt als zakelijke bestemming. De aanwezigheid en het belang van een ketenhotel en twee landgoederen (die interessant zijn voor zakelijk verblijf) in de gemeente spelen hierin mogelijk een rol. Tussen de hotelbedrijven in de gemeente bestaan echter grote verschillen: enkele hotels trekken voornamelijk zakelijke gasten, terwijl andere hotels juist met veelal toeristische vraag te maken hebben.

Het aandeel van de vraag naar groepsaccommodaties en passantenovernachtingen in jachthavens in het totale aantal overnachtingen is bescheidener, namelijk ongeveer 5%.

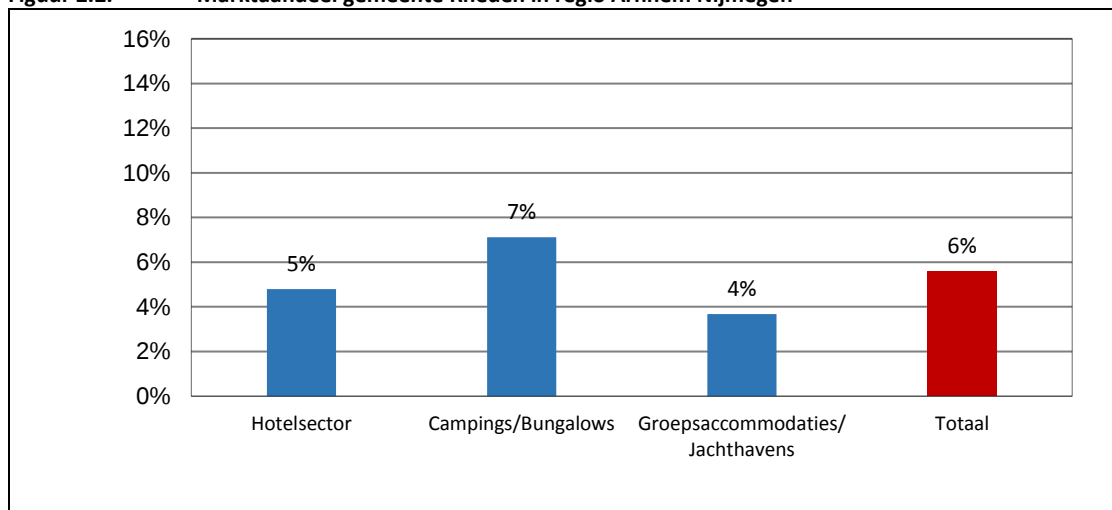
Ruim 90% van de overnachtingen in de gemeente Rheden zijn van Nederlandse toeristen, en circa 10% van buitenlandse toeristen. Daarmee zijn relatief weinig overnachtingen in de gemeente Rheden door buitenlandse toeristen. In de regio Arnhem-Nijmegen is het percentage hoger. Het beeld onder Rhedense verblijfstoeristische bedrijven wat betreft de afkomst van de buitenlandse gasten is wisselend. Een aantal bedrijven gaf aan dat de meest voorkomende buitenlandse nationaliteit Belgisch is, terwijl andere bedrijven juist meer Fransen of Duitsers trekken. Een exact percentage per nationaliteit is niet bekend.

Ongeveer een zevende van de Nederlandse overnachtingen inwoners uit de regio Arnhem Nijmegen, de overige overnachtingen zijn geboekt door inwoners van andere delen van Nederland.

Vraag gemeente Rheden vergeleken met regio Arnhem Nijmegen

Figuur 2.2. toont het marktaandeel van de gemeente Rheden in de regio Arnhem Nijmegen naar type verblijfsaccommodatie.

Figuur 2.2. Marktaandeel gemeente Rheden in regio Arnhem Nijmegen

Uit de figuur blijkt circa 6% van de overnachtingen in de regio in de gemeente Rheden zijn doorgebracht. De kampeer-/bungalowsector van de gemeente Rheden behaalt het hoogste marktaandeel in de regio, met circa 7%. De vraag naar hotelovernachtingen in de gemeente is vergelijkbaar met het aanbodaandeel.

3. OMVANG VAN HET DAGTOERISME

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk is aandacht voor het dagtoerisme en zakelijk bezoek in de gemeente Rheden. Eerst komt het aanbod ter sprake, daarna volgt een uiteenzetting over de vraag, ook in relatie tot de regio Arnhem Nijmegen.

3.2. Dagtoeristisch aanbod

In de gemeente Rheden zijn in totaal twee dagtoeristische aanbieders actief², zoals is weergegeven in Tabel 3.1. Het gaat in de gemeente Rheden om twee attracties (De Spelerij en Sauna & Beauty Velp). Daarnaast waren in de gemeente in 2016 vier evenementen met minimaal 25.000 bezoekers. Daarnaast omvat een deel van de gemeentegrond het Nationaal Park de Veluwezoom. Ook het bezoekerscentrum is gelegen in de gemeente Rheden, maar kan zonder entreeprijs worden bezocht door bezoekers. Bezoek aan het nationaal park is onderdeel van de categorie routegebonden recreatie (wandelen en fietsen), omdat dit het type activiteit is dat in het nationaal park doorgaans ondernomen wordt.

Tabel 3.1. Aanbod dagtoerisme gemeente Rheden

Categorie	Aantal aanbieders
Attracties	2
Musea en bezienswaardigheden	0
Evenementen	4
Rondvaarten	0
Golf	0
Totaal	6

3.3. Dagtoeristisch bezoek

Tabel 3.2. geeft een overzicht van het dagtoeristisch bezoek in de gemeente Rheden³. Het totaal aantal dagbezoeken bedroeg in 2016 ruim 1,3 miljoen. Daarmee behaalt de gemeente Rheden ruim 3% van het totale aantal dagtoeristische bezoeken in de regio.

De grootste dagtoeristische activiteit in de gemeente Rheden is routegebonden buitenrecreatie met bijna 400.000 bezoeken per jaar. Ook horecabezoek en recreatief winkelen hebben een groot aandeel in het totale aantal dagbezoeken, met 25 tot 30%. In 2016 was er sprake van meerdere grote evenementen in de regio. Zo werd in augustus de Internationale Citroen Car Club Rally gehouden in De Steeg, waarop enkele tienduizenden bezoekers afkwamen. Ook de Giro d'Italia zorgde in 2016 voor een substantieel aantal bezoekers. Tijdens de derde etappe passeerde het peloton onder andere de Posbank in het Nationaal Park de Veluwezoom. Het hogere aantal evenementen heeft uiteraard ook gevolgen voor de bestedingen, die in het volgende hoofdstuk aan bod komen.

² Voor de attracties en evenementen (met minimaal een bovenregionale betekenis) is een ondergrens van 25.000 bezoeken per jaar gehanteerd. Voor de andere categorieën bedraagt de ondergrens 10.000 bezoeken per jaar. Een deel van het aanbod is daarom niet meegenomen in het onderzoek.

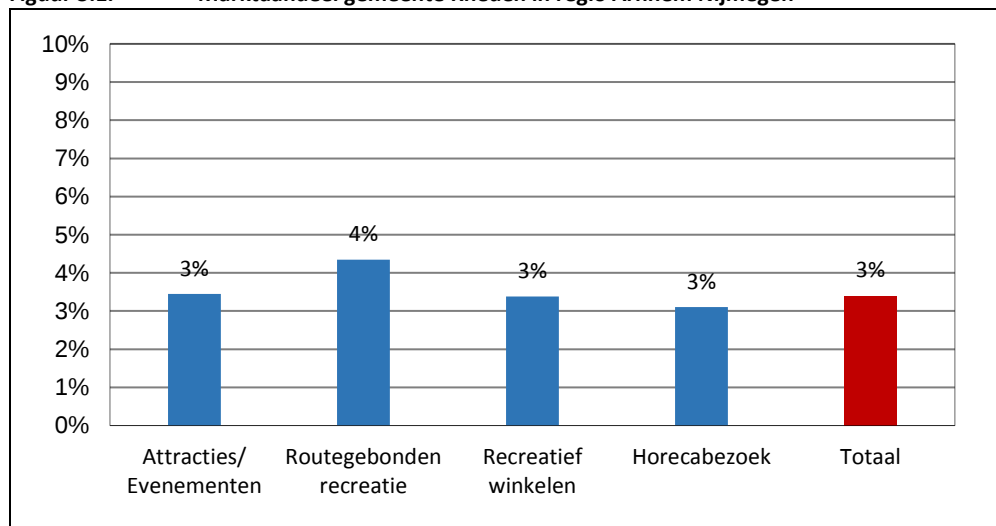
³ Wegens vertrouwelijkheid van de gegevens van individuele bedrijven is het niet mogelijk om per categorie afzonderlijk te rapporteren. Om deze reden zijn voor de gemeente Rheden de categorieën attracties en evenementen samengevoegd.

Tabel 3.2. Dagtoeristisch bezoek Rheden en regio Arnhem Nijmegen

Categorie	Aantal bezoeken gemeente Rheden ^a	Aantal bezoeken regio Arnhem Nijmegen
Attracties/Evenementen	202.000 (15%)	5.860.305 (15%)
Musea en bezienswaardigheden	0 (0%)	1.677.309 (4%)
Rondvaarten	0 (0%)	38.000 (0%)
Golf	0 (0%)	246.644 (1%)
Routegebonden buitenrecreatie ⁴	395.811 (30%)	9.101.527 (23%)
Recreatief winkelen	335.287 (25%)	9.908.174 (25%)
Horecabezoek	383.266 (29%)	12.340.821 (32%)
Totaal	1.316.364 (100%)	39.172.780 (100%)

^a Percentages tellen niet altijd op door afrondingsverschillen.

Figuur 3.1. laat het aantal dagbezoeken in de gemeente Rheden in verhouding tot het aantal dagbezoeken in de regio Arnhem Nijmegen zien. De gemeente behaalt een aandeel van circa 3-4% in alle categorieën waarin de gemeente dagtoeristisch aanbod heeft.

Figuur 3.1. Marktaandeel gemeente Rheden in regio Arnhem Nijmegen

3.4. Zakelijk aanbod en bezoek

In de gemeente Rheden zijn negen aanbieders actief op de markt voor (semi-)zakelijke bijeenkomsten – ook wel MICE- markt genoemd (Meetings, Incentives, Conventions and Events). Het gaat hierbij om in totaal 55 zalen en een capaciteit van ongeveer 1.785 stoelen⁵.

Een raming van het zakelijk bezoek is gemaakt aan de hand van de bezettingsgraad van de accommodaties die hebben deelgenomen aan het onderzoek en de totale capaciteit in de gemeente. Het aantal bezoeken is voor de gemeente Rheden geraamd op 27.192. Daarmee bedraagt het aantal bezoeken per stoel ruim 15. Het marktaandeel van de gemeente in de regio Arnhem Nijmegen bedraagt 3%.

⁴ Het betreft wandelen en fietsen waarvoor men minimaal 2 uur van huis is. Het aantal bezoeken is gebaseerd op het Continu Vrijetijdsonderzoek (CVTO) van NBTC-NIPO in combinatie met een regionale verdeelsleutel op basis van aanbod (dit geldt ook voor de categorieën recreatief winkelen en horecabezoek, zie ook bijlage 1). Overigens moet worden opgemerkt dat gezien het bezoek aan het Nationaal Park de Veluwezoom (ongeveer 2 miljoen bezoeken per jaar) dat grotendeels in de gemeente Rheden ligt, dit aantal vermoedelijk een onderschatting is van het werkelijke aantal. Omdat naar de gehele regio wordt gekeken is het CVTO (toch) als bron in het onderzoek toegepast.

⁵ In de analyse over het jaar 2014 was één van de zakelijke accommodaties abusievelijk bij een andere gemeente in de regio meegeteld. Hiervoor is in de editie over het jaar 2016 gecorrigeerd.

4. ECONOMISCHE BETEKENIS

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de economische betekenis van toerisme en recreatie in de gemeente Rheden, uitgedrukt in bestedingen en werkgelegenheid.

4.2. Omvang toeristisch-recreatieve bestedingen

Toeristisch-recreatieve bestedingen bedragen bijna € 46 miljoen

De omvang van de toeristisch-recreatieve sector in de gemeente Rheden bedraagt circa € 46 miljoen per jaar. Het dagtoerisme draagt hieraan meer dan 75% bij. De zakelijke component is het kleinst, al is een deel van de bestedingen naar aanleiding van zakelijk bezoek onderdeel van het verblijfstoerisme (bestedingen aan logies als gevolg van meerdaagse congressen zijn namelijk bij de hotelsector meegenomen).

Tabel 4.1. Economische betekenis toerisme Rheden

Categorie	Bestedingen gemeente Rheden (€) ^a	Bestedingen regio Arnhem Nijmegen (€)
Verblijfstoerisme	€ 9.306.000 (20%)	€ 187.900.000 (15%)
Dagtoerisme	€ 35.307.000 (77%)	€ 1.147.700.000 (82%)
Zakelijk bezoek	€ 1.150.000 (3%)	€ 38.400.000 (3%)
Totaal	€ 45.763.000 (100%)	€ 1.373.700.000 (100%)

^a Afgerond op duizendtallen.

Recreatief winkelen zorgt voor hoogste bestedingen in gemeente Rheden

Tabel 4.2. is een overzicht van de bestedingen per categorie. In het verblijfstoerisme is de hotelsector de meest belangrijke categorie. De sector is goed voor 65% van de bestedingen binnen het verblijfstoerisme. Qua overnachtingen was de sector campings/bungalows groter dan de hotelsector, maar een verblijf in campings of bungalows realiseren lagere bestedingen per nacht (zowel aan logies als overige bestedingen).

In het dagtoerisme is recreatief winkelen goed voor meer dan de helft van de bestedingen in die sector, met bijna € 19 miljoen. De bestedingen tijdens dagbezoek aan horecavestigingen zijn ook omvangrijk, met ruim € 9 miljoen. Routegebonden recreatie zorgt doorgaans voor relatief lage bestedingen per bezoek, ook in de gemeente Rheden.

Tabel 4.2. Omvang bestedingen n.a.v. toerisme Rheden, per subcategorie

Categorie	Bestedingen gemeente Rheden (€) ^a	Bestedingen regio Arnhem Nijmegen (€)
Hotels (incl. B&Bs en pensions)	€ 6.062.000 (13%)	€ 126.737.000 (9%)
Campings/Bungalows	€ 2.432.000 (5%)	€ 43.778.000 (3%)
Groepsaccommodaties/Jachthavens	€ 811.000 (2%)	€ 17.432.000 (1%)
Totaal verblijfstoerisme	€ 9.306.000 (20%)	€ 187.947.000 (14%)
Attracties/Evenementen	€ 6.170.000 (13%)	€ 180.289.000 (13%)
Musea en bezienswaardigheden/Rondvaarten/Golf	€ 0 (0%)	€ 56.641.000 (4%)
Routegebonden recreatie	€ 1.326.000 (3%)	€ 30.490.000 (2%)
Recreatief winkelen	€ 18.709.000 (41%)	€ 552.876.000 (40%)
Horecabezoek	€ 9.103.000 (20%)	€ 327.085.000 (24%)
Totaal dagtoerisme	€ 35.307.000 (77%)	€ 1.147.381.000 (83%)
Zakelijk bezoek	€ 1.150.000 (3%)	€ 38.346.000 (3%)
Totaal toeristisch-recreatieve sector	€ 45.763.000 (100%)	€ 1.373.673.000 (100%)

^a Afgerond op duizendtallen, bedragen en percentages tellen niet altijd op door afrondingsverschillen.

Met name veel bestedingen in de sector horeca

Tabel 4.3. is een weergave van de toeristisch-recreatieve bestedingen in de gemeente Rheden naar de diverse sectoren.

Tabel 4.3. Omvang bestedingen n.a.v. toerisme Rheden, per sector

Sector	Bestedingen gemeente Rheden (€) ^a	Bestedingen regio Arnhem Nijmegen (€)
Logies ⁶	€ 3.912.000 (9%)	€ 79.962.000 (6%)
Horeca	€ 16.038.000 (35%)	€ 482.035.000 (35%)
Detailhandel	€ 16.155.000 (35%)	€ 473.340.000 (35%)
Entree ⁷	€ 4.364.000 (10%)	€ 176.770.000 (13%)
Vervoer ⁸	€ 5.294.000 (12%)	€ 161.566.000 (12%)
Totaal toeristisch-recreatieve sector	€ 45.763.000 (100%)	€ 1.373.673.000 (100%)

^a Afgerond op duizendtallen, bedragen en percentages tellen niet altijd op door afrondingsverschillen.

De sectoren horeca en detailhandel zijn van vergelijkbare omvang in de gemeente Rheden, met circa 35% van de bestedingen. De omvangrijke bestedingen aan detailhandel ontstaan allereerst door de activiteit recreatief winkelen, maar anderzijds ook door bestedingen van verblijfsgasten. Ook de horecabestedingen zijn het resultaat van enerzijds regulier horecabezoek van dagtoeristen, en anderzijds horecabezoek als onderdeel van een vakantie of een zakelijk bezoek aan de gemeente. De drie andere sectoren behalen allen een aandeel van rond 10%.

In de regio Veluwezoom zijn de verhoudingen tussen de sectoren sterk vergelijkbaar met de verhoudingen in de gemeente Rheden. Enkel op het vlak van horeca (circa 5%-punt lager) en detailhandel (circa 5%-punt hoger) zijn noemenswaardige verschillen. In de regio Arnhem Nijmegen zijn de bestedingen aan logies relatief lager en aan entree relatief hoger.

4.3. Omvang werkgelegenheid

Toerisme en recreatie in Rheden goed voor ongeveer 800 banen

De werkgelegenheid als gevolg van bestedingen in toerisme en recreatie in de gemeente Rheden bedraagt bijna 560 FTE. Er kan hierbij een verdeling worden gemaakt tussen directe (circa 400 FTE) en indirecte (circa 160 FTE) werkgelegenheid. Het aantal FTE kan worden omgerekend naar het aantal banen. De sector staat bekend om een grote deeltijdcomponent. De werkgelegenheid van bijna 560 FTE komt daarom overeen met 730 tot 840 banen. De totale werkgelegenheid in de gemeente bedraagt 15.380 banen⁹. Daarmee is het aandeel van de toeristisch-recreatieve sector in de totale werkgelegenheid van de gemeente circa 5%.

⁶ Dit betreft de bestedingen aan logies (de kosten voor het verblijf). Deze zijn lager dan de totale bestedingen van verblijfstoeristen (zoals ook weergegeven in Tabel 4.1.) omdat daarbij ook de bestedingen van deze toeristen aan eten en drinken, boodschappen, vervoer, etc. zijn meegenomen.

⁷ De entreebestedingen hebben enerzijds betrekking op deelnamekosten voor dagtoeristische activiteiten (entree attractie, evenement, etc.) maar anderzijds ook op parkeerkosten in het kader van een verblijfstoeristisch of dagtoeristisch bezoek.

⁸ De vervoerskosten hebben betrekking op vervoer ter plaatse als ook op de vervoerskosten voor de heen- en terugreis naar de gemeente. Binnen deze sector vindt doorgaans een weglekeffect plaats (bestedingen komen niet uitsluitend op de vrijetijdsbestemming terecht).

⁹ Bron: Stichting LISA

Tabel 4.4. Omvang werkgelegenheid n.a.v. toerisme Rheden, per subcategorie^a

Categorie	Direct	Indirect	Totaal
Hotels (incl. B&Bs en pensions)	60	23	83
Campings/Bungalows	21	8	29
Groepsaccommodaties/Jachthavens	7	3	10
Totaal verblijfstoerisme	88	34	122
Attracties/Evenementen	54	21	75
Routegebonden recreatie	10	4	14
Recreatief winkelen	134	52	186
Horecabezoek	104	41	145
Totaal dagtoerisme	302	118	420
Zakelijk bezoek	12	5	17
Totaal toeristisch-recreatieve sector	402	157	559

^a Alle werkgelegenheid is in termen van FTE.

5. ONTWIKKELINGEN 2014-2016

Dit hoofdstuk beschrijft de ontwikkelingen in de toeristisch-recreatieve sector in de gemeente Rheden. Hierbij is gekeken naar de verschillen tussen de jaren 2014 en 2016¹⁰. Zoals in voorgaande hoofdstukken komt eerst de verblijfstoeristische sector aan bod, daarna is aandacht voor de ontwikkelingen in het dagtoerisme. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een totaalbeeld van de ontwikkeling van de toeristisch-recreatieve sector in de gemeente Rheden.

5.1. Ontwikkeling verblijfstoerisme

Aantal overnachtingen met ruim 6% gestegen

Tabel 5.1. geeft de ontwikkeling van het aantal overnachtingen in de gemeente Rheden voor de periode 2014-2016 weer. Het aantal overnachtingen nam de afgelopen twee jaren toe met circa 6%. De stijging is te verklaren aan de hand van goede prestaties in met name de kampeersector. De economische situatie en gunstige weersomstandigheden zijn verantwoordelijk voor het hogere aantal overnachtingen. De hotelierie profiteert ook van de verbeterde economische omstandigheden, al was de stijging van het aantal overnachtingen in de gemeente Rheden relatief beperkt met 3%. In de regio Arnhem Nijmegen (13%) en andere delen van Nederland – dus exclusief Gelderland – (12%) was de groei van het aantal overnachtingen in de hotelsector omvangrijker.

Tabel 5.1. Ontwikkeling overnachtingen gemeente Rheden 2014 – 2016

Categorie	Overnachtingen gemeente Rheden 2014	Overnachtingen gemeente Rheden 2016	Ontwikkeling gemeente Rheden 2014-2016	Ontwikkeling regio Arnhem Nijmegen 2014-2016
Hotels (incl. B&Bs en pensions)	53.310	54.756	3%	13%
Campings (toeristisch en overig)/Bungalows	51.837	57.029	10%	6%
Groepsaccommodaties/Jachthavens (passanten)	5.912	6.143	4%	10%
Totaal	111.059	117.928	6%	10%

Meerderheid ondernemers heeft het bedrijf verder ontwikkeld

Aan de ondernemers actief in het verblijfstoerisme is ook gevraagd in hoeverre zij in de afgelopen jaren hebben ingespeeld op veranderende wensen van de consument. Een aantal ondernemers gaf aan de bestaande voorzieningen op het bedrijf te hebben opgewaardeerd. Eén hotel gaf aan op meerdere vlakken het bedrijf te hebben ontwikkeld, namelijk door middel van nieuwe voorzieningen, een opwaardering van het bestaand product, en een aanpassing van de marketing en promotie, waardoor een nieuwe doelgroep kon worden aangeboord. Eén ondernemer gaf aan niets te hebben gedaan.

Ondernemers niet onverdeeld positief over de toekomst

De ondernemers is ook gevraagd welke ambities zij hebben, of zij bijvoorbeeld het bedrijf willen uitbreiden of verkopen. Meerdere ondernemers, actief in verschillende sectoren, gaven aan het bedrijf weinig te willen veranderen in de aankomende jaren. Een aantal andere aanbieders zet juist wel in op een verbetering van de kwaliteit van het bedrijf. Eén ondernemer gaf aan het bedrijf in de aankomende jaren te willen verkopen. Gemiddeld gezien zijn ondernemers in andere delen van de regio ambitieuzer; daar zijn verschillende ondernemers met uitbreidingsplannen en weinig ondernemers die geen plannen hebben om het bedrijf verder te ontwikkelen.

¹⁰ Nieuwe inzichten hebben geleid tot een aantal (kleine) aanpassingen in de ramingen van 2014. De meest belangrijke aanpassingen in het verblijfstoerisme waren op het vlak van campings en zakelijke accommodaties. Het aantal toeristische overnachtingen op campings is op basis van informatie uit 2016 hoger ingeschat voor 2014. De procentuele groei van het aantal overnachtingen die door bedrijven is aangegeven is hierin leidend geweest.

De visie op de toekomst van de ondernemers in de gemeente Rheden is wisselend. Een aantal aanbieders ziet weinig of geen mogelijkheden om de logiesopbrengst in de toekomst te vergroten, een aantal andere ondernemers gaat van redelijke mogelijkheden uit. Ook hier is het beeld in de regio Arnhem Nijmegen iets positiever.

5.2. Ontwikkeling dagtoerisme en zakelijk bezoek

Dagbezoek licht afgenomen

Tabel 5.2. toont de ontwikkeling van het dagtoeristisch bezoek in de gemeente Rheden. Het dagtoeristisch bezoek is afgenomen ten opzichte van 2014, met circa 7%. Door het hogere aantal grote evenementen is er sprake van een forse stijging van de bestedingen in de categorie attracties/evenementen. Het bezoek in twee andere categorieën, recreatief winkelen en horeca, daalde juist fors. Het aantal dagbezoeken voor routegebonden recreatie steeg licht, en was in 2016 de meest belangrijke bezoekcategorie.

Tabel 5.2. Ontwikkeling dagtoeristisch bezoek gemeente Rheden 2014 – 2016

Categorie	Dagtoerisme gemeente Rheden 2014	Dagtoerisme gemeente Rheden 2016	Ontwikkeling gemeente Rheden 2014-2016	Ontwikkeling regio Arnhem Nijmegen 2014-2016
Attracties/Evenementen	115.000	202.000	76%	14%
Musea en bezienswaardigheden/Golf/Rondvaarten	0	0	-	4%
Routegebonden buitenrecreatie	378.989	395.811	4%	4%
Recreatief winkelen	454.406	335.287	-26%	-21%
Horeca	468.417	383.266	-18%	-7%
Totaal	1.416.812	1.316.364	-7%	-5%

De daling van het totaal aantal bezoeken in de gemeente is dus te wijten aan de categorieën recreatief winkelen en horeca. In het geval van de laatstgenoemde activiteit is het totaal aantal bezoeken in de regio verdeeld aan de hand van de oppervlakten van verschillende typen horeca. In de regio Arnhem Nijmegen nam de horecavloeroppervlakte met circa 3% toe, terwijl in de gemeente Rheden sprake was van een daling van circa 6% (Bron: HorecaDNA). In het geval van recreatief winkelen, waartoe winkelen in de binnenstad of winkelen voor plezier in een stadsdeelcentrum of wijkcentrum waarvoor men minimaal 2 uur van huis is worden gerekend, zijn meerdere verklaringen mogelijk voor het lagere bezoekaantal:

- De winkelvoorkeuren van de consument zijn aan veranderingen onderhevig. Online shoppen wint stevig aan populariteit de laatste jaren, en hiervan ondervinden winkeliers de gevolgen. Landelijk heeft reeds een aantal ketens haar deuren moeten sluiten, wat de aantrekkelijkheid van winkelgebieden niet ten goede komt. Ook in de gemeente Rheden is de afgelopen jaren de leegstand (gerekend als percentage van de winkelvloeroppervlakte) licht gestegen en is de afvloeiing vanwege online shopping toegenomen (bron: Koopstromenonderzoek Regio Arnhem Nijmegen 2016, I&O Research);
- Het jaar waarin het Continu Vrijetijdsonderzoek is gehouden is 2015. In dat jaar waren tekenen van herstel in de economische situatie zichtbaar, maar het consumentenvertrouwen verbeterde pas echt in de loop van 2016 en in de eerste helft van 2017. Een meting in het jaar 2016 zou mogelijk een ander beeld opleveren.

Zakelijk bezoek nagenoeg gelijk

Het zakelijk bezoek nam in 2016 licht toe ten opzichte van 2014, met minder dan 1%. In beide jaren was het aantal bezoeken net hoger dan 27.000¹¹.

¹¹ In de analyse over het jaar 2014 was één van de zakelijke accommodaties abusievelijk bij een andere gemeente in de regio meegeteld. Hiervoor is in deze editie gecorrigeerd.

5.3. Ontwikkeling bestedingen en werkgelegenheid

Bestedingen toeristisch-recreatieve sector licht gegroeid

De toeristisch-recreatieve bestedingen in de gemeente Rheden zijn in de periode 2014-2016 licht gestegen, met ruim 1%, van ruim € 45 miljoen naar bijna € 46 miljoen. De stijging komt voornamelijk op het conto van de sector verblijfstoerisme (+11%), waaraan alle vermelde sectoren ongeveer gelijkmatig bijdroegen. De bestedingen naar aanleiding van het dagtoerisme daalden in omvang, met ongeveer 1%. Tabel 5.3. bevat de ontwikkeling van alle categorieën in detail.

Tabel 5.3. Ontwikkeling bestedingen gemeente Rheden 2014-2016^a

Categorie	Bestedingen gemeente Rheden 2014	Bestedingen gemeente Rheden 2016	Ontwikkeling gemeente Rheden 2014-2016	Ontwikkeling regio Arnhem Nijmegen 2014-2016
Hotels (incl. B&Bs en pensions)	€ 5.454.000 (12%)	€ 6.062.000 (13%)	11%	21%
Campings/Bungalows	€ 2.201.000 (5%)	€ 2.432.000 (5%)	10%	-2%
Groepsaccommodaties/Jachthavens	€ 742.000 (2%)	€ 811.000 (2%)	9%	7%
Totaal verblijfstoerisme	€ 8.397.000 (19%)	€ 9.306.000 (20%)	11%	13%
Attracties/Evenementen	€ 3.445.000 (8%)	€ 6.170.000 (13%)	79%	12%
Musea en bezienswaardigheden/Golf/Rondvaart	€ 0 (0%)	€ 0 (0%)	-	6%
Routegebonden recreatie	€ 1.156.000 (3%)	€ 1.326.000 (3%)	15%	15%
Recreatief winkelen	€ 20.462.000 (45%)	€ 18.709.000 (41%)	-9%	-2%
Horecabezoek	€ 10.661.000 (24%)	€ 9.103.000 (20%)	-15%	-1%
Totaal dagtoerisme	€ 35.724.000 (79%)	€ 35.307.000 (77%)	-1%	1%
Zakelijk bezoek	€ 1.027.000 (2%)	€ 1.150.000 (3%)	12%	0%
Totaal toeristische sector	€ 45.147.000 (100%)	€ 45.763.000 (100%)	1%	3%

^a Afgerond op duizendtallen, bedragen en percentages tellen niet altijd op door afrondingsverschillen.

De daling van het aantal bezoeken met de motieven recreatief winkelen en horeca heeft ook geleid tot een daling van de bestedingen aan beide categorieën, maar de bestedingskrimp is minder fors dan de bezoekkrimp. De gemiddelde bestedingen per bezoek namen bij beide categorieën namelijk toe. Ook het koopstromenonderzoek in de regio Arnhem-Nijmegen liet een stijging van de bestedingen in de gemeente Rheden zien (bron: I&O Research).

Werkgelegenheid stabiel

Tabel 5.4. toont de ontwikkeling van de werkgelegenheid naar aanleiding van toerisme en recreatie in de gemeente Rheden. In 2014 bedroeg de werkgelegenheid 555 FTE, terwijl dit aantal naar 559 FTE steeg in 2016. De werkgelegenheid is daarmee, net als de bestedingen, vrijwel stabiel. In de onderliggende sectoren was wel sprake van forse verschuivingen, met name in het dagtoerisme.

Tabel 5.4. Ontwikkeling werkgelegenheid n.a.v. toerisme Rheden 2014-2016, per subcategorie^a

Categorie	Werkgelegenheid gemeente Rheden 2014	Werkgelegenheid gemeente Rheden 2016	Ontwikkeling gemeente Rheden 2014-2016
Hotels (incl. B&Bs en pensions)	75	83	11%
Campings/Bungalows	27	29	7%
Groepsaccommodaties/Jachthavens	9	10	11%
Totaal verblijfstoerisme	111	122	10%
Attracties/Evenementen	42	75	79%
Routegebonden recreatie	11	14	27%
Recreatief winkelen	208	186	-11%
Horecabezoek	168	145	-14%
Totaal dagtoerisme	429	420	-2%
Zakelijk bezoek	15	17	13%
Totaal toeristisch-recreatieve sector	555	559	1%

^a Alle werkgelegenheid is in termen van FTE, totalen tellen niet altijd op door afrondingsverschillen.

6. CONCLUSIES

Uit de voorgaande rapportage kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- De omvang van de toeristisch-recreatieve sector is in de afgelopen jaren licht toegenomen in de gemeente Rheden. De bestedingen namen met ongeveer 1% toe naar bijna € 46 miljoen euro;
- De groei in de gemeente komt op naam van het verblijfstoerisme, waar een 11% groei viel te noteren. Met name de kampeer- en hotelsector presteerden beter dan in 2014;
- De dagtoeristische sector kreeg minder bezoeken te verwerken (-7%), de bestedingen vanuit dagbezoek daalden eveneens (1%). Met name het aantal bezoeken met als motief recreatief winkelen en horeca nam af. Hierdoor is nu routegebonden recreatie de meest belangrijke dagtoeristische categorie in de gemeente;
- Het zakelijk bezoek bleef op een ongeveer gelijkwaardig niveau. De bestedingen namen echter toe, door hogere uitgaven aan bijvoorbeeld horeca;
- Een aantal ondernemers in de gemeente is van plan het bedrijf door te ontwikkelen, en de kwaliteit te verbeteren. Deze ondernemers hebben doorgaans ook een positief beeld over de toekomst en de mogelijke logiesopbrengsten. Een ander deel van de ondernemers in de gemeente gaf echter aan weinig te willen veranderen in het bedrijf, en ook negatief te zijn over de mogelijkheden om de opbrengsten uit logies in de toekomst te vergroten.

BIJLAGE 1 TOELICHTING ONDERZOEKSMETHODE

Afbakening toerisme

In de monitor zijn zowel verblijfstoerisme, dagtoerisme als zakelijk bezoek meegenomen. In deze monitor gaat het om de volgende toeristisch-recreatieve categorieën:

Verblijfstoerisme¹²:

1. Hotels/pensions/B&B standaard (0-2 sterren);
2. Hotels middenklasse en luxe (3-5 sterren);
3. Bungalows (inclusief appartementen);
4. Campings vaste plaatsen (seizoen- en jaarplaatsen);
5. Campings toeristische plaatsen;
6. Groepsaccommodaties;
7. Watersport passanten (jachthavens);
8. Watersport vast (jachthavens).

Dagtoerisme¹³:

9. Attracties;
10. Musea en bezienswaardigheden;
11. Evenementen;
12. Rondvaarten;
13. Golf;
14. Routegebonden buitenrecreatie (wandelen en fietsen);
15. Recreatief winkelen;
16. Horecabezoek.

Zakelijk bezoek:

17. Markt voor (semi-)zakelijke bijeenkomsten (MICE: meetings, incentives, conventions, events).

Wijze van dataverzameling

Om de gewenste informatie inzichtelijk te krijgen zijn in dit onderzoek twee methodieken voor de verzameling van de data gehanteerd:

- Bedrijfsenquête onder toeristische aanbieders;
- Deskresearch.

In Paragraaf 1.3. is hierop reeds toelichting gegeven.

Methodiek berekening bestedingen en werkgelegenheid

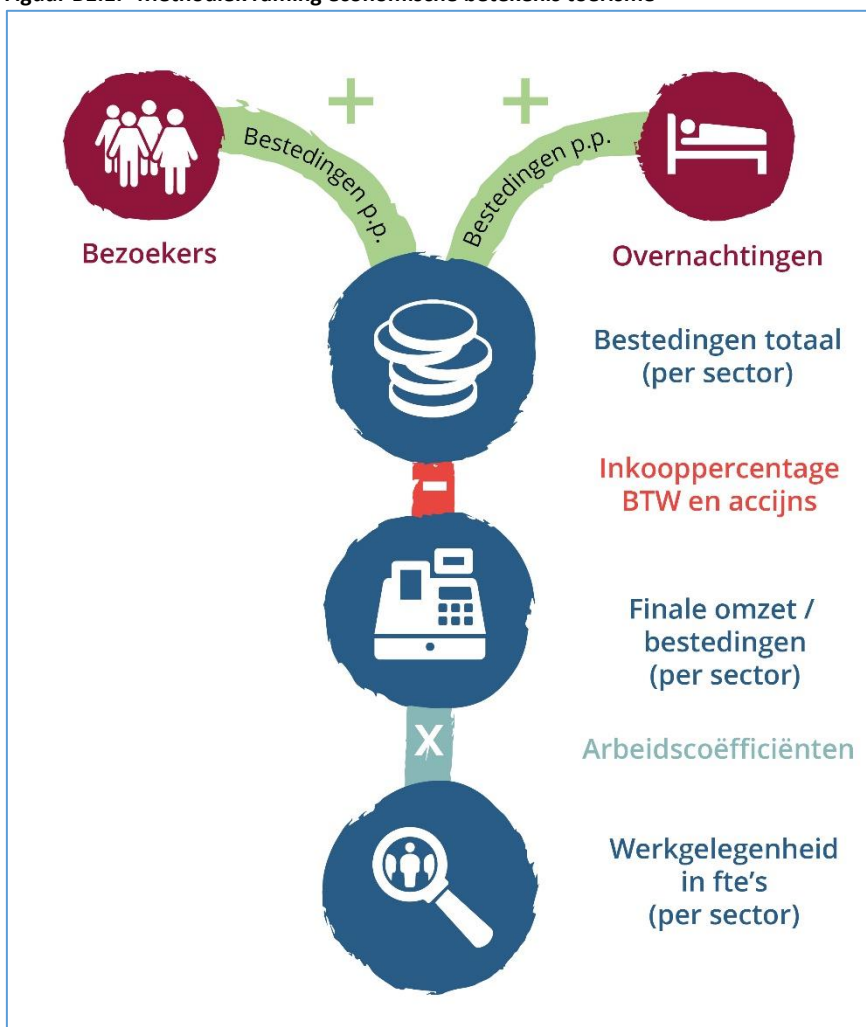
De economische betekenis van recreatie en toerisme – uitgedrukt in bestedingen en werkgelegenheid – kan worden geraamd door middel van de toepassing van de methodiek zoals gehanteerd in het Impactmodel Vrijtjdssector¹⁴. Deze methodiek is op de volgende pagina schematisch weergegeven.

¹² Er is een ondergrens van 5 slaapplaatsen gehanteerd.

¹³ Voor de attracties en evenementen (met minimaal een bovenregionale betekenis) is een ondergrens van 25.000 bezoeken per jaar gehanteerd. Voor de andere categorieën bedraagt de ondergrens 10.000 bezoeken per jaar.

¹⁴ De methodiek is ontwikkeld in samenwerking met econometristen van de Stichting Economisch Onderzoek (SEO) van de Universiteit van Amsterdam en is goedgekeurd door het ministerie van Economische Zaken.

Figuur B1.1. Methodiek raming economische betekenis toerisme

Om de bestedingen te bepalen is voor elke categorie de omvang van de vraag – uitgedrukt in aantal overnachtingen, aantal vaste plaatsen of aantal dagbezoeken /dagactiviteiten – vermenigvuldigd met de gemiddelde bestedingen per persoon per overnachting/plaats/bezoek.

In tabel B1.1. op de volgende pagina zijn de bestedingsprofielen per categorie opgenomen. Deze zijn gebaseerd op een combinatie van deskresearch (o.a. tarievenonderzoek) en de analyse van de uitkomsten van de bedrijfsenquêtes.

De totale bestedingen zijn in het model verdeeld over de sectoren waarin de bestedingen terecht komen. De volgende sectoren worden onderscheiden:

- Logies (alleen bij verblijfsrecreatie);
- Horeca;
- Detailhandel;
- Entree¹⁵;
- Vervoer¹⁶.

¹⁵ De entreebestedingen hebben enerzijds betrekking op deelnamekosten voor dagtoeristische activiteiten (entree attractie, museum, evenement, rondvaart, etc.) maar anderzijds ook op parkeerkosten in het kader van een verblijfstoeristisch of dagtoeristisch bezoek.

¹⁶ De vervoerskosten hebben betrekking op vervoer ter plaatse als ook op de vervoerskosten voor de heen- en terugreis naar de regio. Binnen deze sector vindt doorgaans een weglekeffect plaats (bestedingen komen niet uitsluitend op de vrijetijdsbestemming terecht).

Tabel B1.1. Bestedingsprofielen

Categorie	Bestedingen per overnachting/plaats/bezoek (in €)
<i>Verblijfstoerisme</i>	
Hotels standaard, pensions en B&Bs	€ 89,80
Hotels middenklasse en luxe	€ 113,15
Bungalows	€ 36,06
Campings vaste plaatsen	€ 4.346,06
Campings toeristische plaatsen	€ 25,16
Groepsaccommodaties	€ 36,30
Jachthavens (passanten)	€ 42,44
Jachthavens (vast)	€ 3.563,47
<i>Dagtoerisme</i>	
Attracties	€ 29,55
Musea en bezienswaardigheden	€ 20,50
Evenementen	€ 31,28
Rondvaarten	€ 27,50
Golf	€ 86,00
Routegebonden recreatie	€ 3,35
Recreatief winkelen	€ 55,80
Horeca (excl. casino)	€ 23,75
<i>Zakelijk toerisme</i>	
Bezoek zakelijke bijeenkomsten	€ 42,31

De werkgelegenheid kan worden berekend nadat de bestedingen per sector bekend zijn. Hiervoor worden de totale bestedingen (per sector) gecorrigeerd voor een tweetal effecten:

- De bestedingen zijn inclusief BTW en accijns. Omdat deze tarieven geen directe invloed hebben op de werkgelegenheid in de sector, vindt hiervoor een correctie plaats;
- Daarnaast vindt er een correctie plaats voor de inkoopcomponent. Het aandeel 'inkoop' van de sector levert immers geen werkgelegenheid in de desbetreffende sector maar genereert voornamelijk werkgelegenheid bij de groot- en tussenhandel en producenten van levensmiddelen en non-food (brandstof, e.d.). Deze werkgelegenheid is opgenomen als 'overig'.

Na bovenstaande correcties resulteert de finale afzet uit de toeristisch-recreatieve bestedingen. In tabel B1.2. zijn de gehanteerde BTW-tarieven en inkooppercentages per sector weergegeven, vastgesteld op basis van deskresearch. Voor de sectoren, horeca, detailhandel en vervoer zijn samengestelde percentages gehanteerd, omdat voor deze sectoren verschillende BTW-tarieven gelden.

Tabel B1.2. Percentages BTW/Accijns en Inkoop

Sector	BTW/Accijns (in %)	Inkoop (in %)
Logies	6,0	0,0
Horeca	10,7	29,3
Detailhandel	14,2	60,0
Entree	6,0	0,0
Vervoer	59,6	29,6

De directe werkgelegenheid per sector wordt berekend door de finale afzet te vermenigvuldigen met de arbeidscoëfficiënt. De gehanteerde arbeidscoëfficiënten zijn in tabel B1.3. weergegeven, op de volgende pagina, in termen van aantallen mensjaren (FTE) werk per 1 miljoen euro finale afzet (gebaseerd op deskresearch en CBS).

Tabel B1.3. Arbeidscoëfficiënten

Sector	Arbeidscoëfficiënt
Logies	9,20
Horeca	17,48
Detailhandel	13,20
Entree	8,80
Vervoer	6,00
Overig	4,66
Indirecte werkgelegenheid (multiplier)	0,39

Na het vaststellen van de directe werkgelegenheid, kan de indirecte werkgelegenheid worden bepaald. De indirecte werkgelegenheid is met name het gevolg van toeleveranties (productiemiddelen, bouwnijverheid, dienstverleners (banken, verzekeringsmaatschappijen, wasserij, etc.)) die nodig zijn om de afzet in de diverse sectoren te kunnen realiseren. De indirecte werkgelegenheid wordt in zijn totaliteit, met behulp van een multiplier, bepaald. Deze werkgelegenheids-multiplier bedraagt 1,39. Met andere woorden 1 FTE directe werkgelegenheid genereert 0,39 FTE indirecte werkgelegenheid.

BIJLAGE 2 OVERZICHT AANBOD GEMEENTE RHEDEN

Tabel B2.1 Aanbod gemeente Rheden

	Categorie	Aanbod
Verblijfstoerisme	Hotels/B&B standaard	- B&B Het Koetshuis
		- B&B Terre Neuve
		- B&B Van Huffelen
		- Erg Leuk!
		- Hofstede De Groote Laar
		- Hotel Café Restaurant De Harmonie
		- Landgoed Middachten
		- Villa Veertien
		- Villa Vredehoek Bed & Breakfast
		- Landgoed Avegoor
	Hotels middenklasse/luxe	- Landgoed Rhederoord
		- Sandton Hotel De Roskam
	Campings	- Camping Boszicht
		- Camping De Eikeboom
		- Buitenplaats Beekhuizen
		- Vakantiedorp De Jutberg
	Bungalows	- Vakantiedorp De Jutberg
		- Polysport B.V.
	Groepsaccommodaties	- Stichting Manege de Spreng
		- WSV De Engel
Dagtoerisme	Attracties	- De Spelerij/De Uitvinderij
		- Sauna & Beauty Velp
		- Giro d'Italia
	Evenementen	- ICCR World Meeting
		- Velleper Donderdagen
		- Schaapscheerdersfeest
	Zakelijk	- Villa Veertien
		- De Dingenfabriek
		- Polysport B.V.
		- Landgoed Rhederoord
		- Zalencentrum Theothorne
		- Vakantiedorp De Jutberg
		- Landgoed Avegoor
		- Landgoed Middachten
		- Sandton Hotel De Roskam

Andere aanbieders in de gemeente Rheden bleven buiten beschouwing vanwege de ondergrens aan het aantal slaappleatsen (5) of het aantal dagbezoeken (verschillend per categorie).